

PRŮVODCE ŘÍŠÍ STŘEDU PRO ZAČÁTEČNÍKA

Ahoj, jmenuju se Zuzka, studuju sinologii (čínský jazyk a kulturu). V Číně jsem žila a studovala skoro dva roky a velký kus země jsem taky procestovala. V následujícím článku bych se vám chtěla pokusit přiblížit tolik odlišnou kulturu a zemi a poskytnout pár užitečných rad a informací, které by se vám podle mého názoru mohly hodit, pokud se do Číny chystáte. Přeji příjemné počtení a pobyt plný skvělých zážitků!

ČÍNA JE ... VELKÁ

Když jsem poprvé odjížděla za Velkou zeď, měla jsem o současné Číně obrázek vytvořený hlavně na základě informací z českých médií, která mají tendenci zjednodušovat. Čekala jsem od svého pobytu, že si tento obrázek potvrdím. Opak se stal pravdou. Po návratu se mě ptalo hodně lidí na to, jaká teda vlastně ta Čína je a jak se tam vlastně žije? Co ten komunismus a nesvoboda? A já se většinou jen zhluboka nadechla a odpověděla. „Čína je ... velká ... a to je taky jediné, co můžu o Číně říct jako celku“.

Opravdu neexistuje lepší a všeobecně platný popis pro zemi, která je rozlohou velká jako půl Evropy, má jednu a čtvrt miliardy obyvatel, 34 územních celků (22¹ provincií, 5 autonomních oblastí, 4 samosprávná města² a 2 zvláštní správní zóny³), sousedí se 14 státy, omývají ji 4 moře, rozkládá se mezi 53. a 4. rovnoběžkou od severu k jihu a na mezi 73. a 135. poledníkem od západu k východu (asi 5500 km). Přesahuje několik podnebných pásem, takže zatímco v lednu v Pekingu klesají teploty klidně i 30 stupňů pod bod mrazu, ve stejnou dobu se můžete procházet v šortkách v provinciích na jihu Číny, kde vládnu příjemné letní teploty. V Číně žije 56 oficiálně uznávaných etnik, z nichž většinu (přes 90%) tvoří Chanové (etnickí Číňané). Čím více se však vzdalujete od centrální Číny (povodí Žluté řeky a východního pobřeží), tím častěji se budete setkávat s národnostními menšinami. Často je od většinových Chanů nepoznáte, ale jindy jsou rozdíly zřetelné již na první pohled. Některá etnika se jinak oblékají, jinak se stravují, mají odlišnou kulturu, náboženství, způsob života, někdy i vlastní jazyk a písmo.

1

Čínská lidová republika oficiálně považuje Tchaj-wan za svou 23. provincii. Reálně je ale Tchaj-wan samostatný správní celek.

2

Peking, Tchien-ťin, Čchung-čching a Šanghaj

3

Hongkong a Macao

obrázek Tibeřanky (Západní Sečuán)

obrázek Ženy etnika Yi myji zeleninu (provincie Jün-nan)

Když mluvíme o Číně, je tedy nezbytné stále myslet na to, o jak obrovském celku je řeč, a to, že byl někdo na pár dní v Pekingu nebo v Šanghaji neznamená, že viděl Čínu takovou, jaká opravdu je. Každá provincie je jiná, má trochu jinou kulturu, často i historii, rozdílné dialekty či nářečí, faunu, flóru, pochoutky ... Můžeme si to představit jako rozdíly mezi jednotlivými státy Evropy.

Nicméně i přes svou rozlohu si tato centrálně spravovaná země v mnohém potrpí na jednotnost. Například má jen jedno časové pásmo, měnu, úřední jazyk a jen jednu vládní stranu.

obrázek Mapa ČLR

OD HLADOMORŮ K RYCHLÉMU EKONOMICKÉMU ROZVOJI

Velký význam pro pochopení čínské mentality má vývoj čínské společnosti v posledních asi 200 letech. Pokusím se ho zkráceně shrnout. Pro zájemce o historii můžu odkázat například na výbornou a podrobnou publikaci Johna Fairbanka *Dějiny Číny*.⁴

4

Pro ty, co raději koukají na filmy či čtou, můžu doporučit vynikající historické filmy: Sbohem má konkubínu (1993), Poslední císař (1987), Vyobcovaná (1998; osudy dívky poslané na venkov během Kulturní revoluce), Vyvěste červené lampiony (1991), Back to 1942 (2012; o hladomoru v Provincii Che-nan roku 1942) či romány Na řece (Taj-tün Hejzlarová, Josef Hejzlar; román na historickém pozadí japonské invaze), Bouřit se je správné (Liang Čcheng, vzpomínky autora na dětství v období Kulturní revoluce), Čtyři knihy (Jen Lien-kche) ...

Číňané jsou velmi hrdí na slavnou tisíciletou historii říše na svém území, která byla silnou velmocí a podmaňovala si okolní země. Právě z Číny pocházejí čtyři slavné objevy. Víte jaké? Je to papír, kompas, střelný prach a knihtisk. Světoznámé jsou také filosofické směry (konfucianismus a taoismus), které se v Číně zrodily zhruba ve stejné době, kdy se v Starověkém Řecku procházeli otcové evropské filosofie Sokrates a Platón.

Až do 19. století bylo čínské císařství velmi uzavřené vůči jakýmkoliv vlivům zvnějšku. Čína se považovala za středobod světa (odtud také pochází termín Říše středu). To definitivně narušily zámořské objevitelské plavby evropských velmocí, jež se předbíhaly v tom, kdo získá (nejen) v Číně silnější postavení. V tomto momentě si Čína začínala uvědomovat, že na světě jsou možná i další mocnosti, možná silnější, než je sama.

obrázek Mao (1893-1967) je stále uctíváný. S jeho sochami a dalším vyobrazeními se budete setkávat často.

Následovala dvě století, která jsou chápána Číňany jako století hanby. Zpátečnické a konzervativní císařství zaspalo modernizaci a utržilo mnoho vojenských porážek. Zemí zmítaly nepokoje, hladomory, porážka Japonskem, světové války, občanské války ... Čína proti své vůli musela začít komunikovat s okolním světem. Po konci druhé světové války, která byla pro Čínu ve znamení krvavých bojů s Japonci, následovala ještě občanská válka mezi nacionalisty (Kuomintang) a komunisty, ze které vzešla vítězně roku 1949 Komunistická strana v čele s Mao Ce-tungem a převzala správu země. Čínský lid ještě trpěl v obdobích hladomorů způsobených politikou Velkého skoku (1958) a nepředstavitelných šílenství a hrůz, které s sebou přinesla Kulturní revoluce (1966-76). Počet obětí kulturní revoluce je srovnatelný s počtem obětí holokaustu.

Po smrti Mao Ce-tunga se situace začala postupně napravovat. K moci se dostal Teng Siao-ping, který v 70. letech začal zavádět ekonomické reformy, a ty postupně vedly k otevírání Číny a posilování její ekonomiky až do dnešního bujarého rozkvětu, kdy je z Číny největší světový exportér a Čína je snad kapitalističtější, než leckterá země západní Evropy i přes to, že je stále pod pevnou vládou a kontrolou komunistické strany.

obrázek Teng Siao-pching (1904-1997)

Je důležité si uvědomit, jak se situace lidu od 70. let výrazně zlepšila. Od hladomorů a bídy k relativní stabilitě. Běžný čínský občan zbohatnul a má se mnohem lépe. I sebevědomí Číny, největšího světového exportéra, na mezinárodním poli posiluje. Kdo dnes nechce obchodovat s Čínou?

Nicméně růst v poslední době zpomaluje, ceny rostou, ale platy ne. Zároveň vycházejí na světlo světa informace o zkorumpovaných čínských úřednících. Nůžky mezi bohatými a chudými se široce otevírají a vláda čelí otázce, jak si udržet loajalitu a relativní spokojenost občanů. To se jí zatím daří díky absolutní kontrole médií a současnému trendu politiky, která oficiálně bojuje proti korupci a nebojí se potrestat i vysoce postavené úředníky.

ČÍNA PRAKTICKY

JAZYK A KOMUNIKACE: ČÍNŠTINA, DIALEKTY, ROLE ANGLIČTINY

Jedním z důvodů, proč Čína doposud není příliš v módě mezi turisty ze západu, jsou obavy z jazykové bariéry. Ano, čínština je vskutku jeden z nejnáročnějších jazyků na světě a anglicky v Číně mimo velká města mluví obstojně málokdo. Kromě standardní čínštiny se mnohde mluví ještě dialekty a samotní Číňané z různých oblastí mají občas problém si porozumět navzájem. Vždy ale mohou použít písmo, které je jednotné⁵. Spisovná čínština má čtyři tóny a velmi omezený počet slabik, což vede v mnohoznačnosti v mluveném projevu a k vtipným nedorozuměním, když nevyslovíte tu kterou slabiku ve správném tónu. Klasickým příkladem je slabika *ma*, která v různých tónech nese vskutku rozdílné významy. Posuďte sami: 1. tón

5

V druhé polovině 20. století se v pevninské Číně začal používat zjednodušený zápis znaků, nicméně v oblastech, které tehdy nebyly pod kontrolou vlády (na Tchaj-wanu, v Hongkongu a Macau) se toto zjednodušování neujalo a nadále se používá tradiční zápis znaků. Pro porovnání: „drak“: 龍 před zjednodušením, 龍 po zjednodušení.

(rovný, vysoký) – maminka, 2. tón (stoupavý) – kůň, 3. tón (houpavý, hluboký) – konopí, 4. tón (klesající) – nadávat.

obrázek Znak *biang* je jedním z nejsložitějších znaků současné čínštiny. Že neuhodnete, co se skrývá za jeho významem? Má celkem 50 tahů a ve slovníku ho nenajdete. Odpověď najdete dále v článku.

I přes počáteční obtížnost ve studiu čínštiny bych každému rozhodně doporučila naučit se alespoň pár frází a slovíček. Číňané vždy ocení, když promluvíte v jejich rodném jazyce, i kdyby to mělo být s chybami (a věřte mi, že bude). Číňané jsou veselá kopa a spolu se nesmyslu, co jste právě pronesli, zasmějete.

DOPRAVA A CESTOVÁNÍ

Čína má vybudovanou výbornou infrastrukturu, jedny z nejlepších a nejrychlejších železnic a silnic na celém světě. Neuvěřitelná je také rychlost, s jakou jsou čínští inženýři schopni rozšiřovat síť silnic, železnic a linek metra. Zatímco v Praze budujeme pár stanic metra již několik let, jsou Číňané schopni vystavět celé linky velmi kvalitní podzemky během jediného roku!

Obrázek Na silnicích bývá rušno

Obrázek Dopravní uzel (Šanghaj)

Obrázek Na mopedu se dá vozit všechno

Ve velkých městech jezdí metro, v menších se budete muset spolehnout na autobusy. Na jízdním řádu se ale dočtete (většinou jen v čínštině) jen seznam zastávek, kudy který autobus či metro projíždí a čas od kdy do kdy daný spoj jezdí. Velmi levné jsou taxíky, když se nenecháte ošidit. Je dobré řidiče upozornit na to, aby zapnul taxametr. Každé město má také své vlakové a autobusové nádraží, či několik nádraží rozmístěných podle rozlohy města na výpadkách do různých směrů. Mezi většinou větších měst můžete také využít leteckého spojení.

Lístky na většinu spojů lze koupit po internetu, ale dost často nezaplatíte českou kartou a budete potřebovat pomoci od některého z vašich čínských přátel. Letenky koupíte v pobočkách cestovních kanceláří, lístky na vlak a autobus u okénka prodejních míst a na nádražích. Jízdenky na vlak lze kupovat v předstihu cca 20 dní.

Obrázek V národním parku to může vypadat také takto (Čang-t'ia-t'ie)

Pokud se chystáte cestovat, berte vždy na vědomí, že mnohé spoje bývají často dopředu vyprodané v období státních svátků, kdy mají všichni volno a vrací se domů, nebo se chystají cestovat. V období Svátků jara, tzv. Čínský nový rok, který připadá většinou na únor či březen našeho (gregoriánského) kalendáře, nastává v Číně největší migrace na světě a během tohoto období bývají i omezeny služby (zavřené některé obchody a úřady).

Další velké svátky jsou na výročí založení republiky (1. 10.) či Svátky středu podzimu. Obecně platí, že během těchto svátků není příliš moudré cestovat do turisticky populárních destinací. Národní parky a kulturní památky doslova praskají ve švech, ceny za ubytování a někdy i vstupné se násobí, dopravní prostředky jsou nacpané až po střechu, lístky vyprodané a silnice jsou ucpané.

Obrázek Když se vydáte cestovat na státní svátek ... (fronta u pokladen vlakového nádraží)

INTERNET A INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE: CENZURA, BEZPEČNOST

Čína je velmocí informačních technologií. Snad každý tu má chytrý telefon, nejlépe značky Apple. Mezi mladými je naprosto standardem být neustále online a komunikovat vše skrz sociální sítě. Čína má největších počet uživatelů internetu na světě a jejich počet neustále roste. Velmi populární jsou online počítačové hry a internetové kavárny, kde tráví zejména mládež i celé noci.

Je třeba dopředu počítat s tím, že je internet v Číně blokován a dost často pomalý, zvláště pokud se snažíte surfovat po zahraničních stránkách. Bez proxy programu (například Freegate), který vám pomůže překonat tzv. Chinese firewall, se například nepřihlásíte do svého facebookového účtu, na Twitter, nepodíváte se na videa na Youtube a někdy mohou být blokovány i různé aplikace Googlu. Pokud máte email na Seznamu.cz, velmi pravděpodobně vám ho po několika přihlášeních z Číny Seznam zablokuje kvůli spamu, který údajně vaše emailová adresa rozesílá. Na čínském internetu jsou blokovány i některé politicky choulostivé termíny a slova. Například se nic nedozvíte o potlačení demonstrací na Náměstí nebeského klidu r. 1989 nebo udělení Nobelovy ceny míru čínskému disidentovi Liu Siao-poovi.

Ověřit si, jaké stránky jsou v Číně přístupné, můžete například zde: <http://www.greatfirewallofchina.org/>

Číňané používají pro komunikaci s přáteli Wej-sin (čínský facebook), QQ (obdoba ICQ) a Wej-po (obdoba Twitteru).

Kromě komunikačních technologií a online her je také velmi populární nakupování na internetu. Je to velmi rychlá, levná a pohodlná cesta, jak získat přesně to, co potřebujete. Je ale nutné pečlivě vybírat a i tak se vám stane, že vám může přijít padělek objednaného zboží. Nutno ale podotknout, že se většinou jedná o dobře vyvedený padělek, který byl pravděpodobně vyroben ve stejné továrně jako originál určený pro export. Číňané jsou mistři kopírování.

Nejznámější a největší internetový obchod je Tchao-pao (www.taobao.cn), kde lze platit za malý poplatek zahraniční platební kartou, ale vyžaduje znalost čínštiny či pomoc vašich čínských přátel.

PENÍZE

Měnou čínské lidové republiky je čínský jüan (¥ RMB). Oficiálně lze směňovat cizí měny jen v Bank of China, jejichž poboček je všude dostatek. Platit zahraničními platebními kartami (VISA, Mastercard) v obchodech lze jen výjimečně, nicméně z většiny bankomatů hlavních bank lze s těmito kartami vybírat.

ZÁBAVA: JINÝ KRAJ JINÝ MRAV

Jak již bylo řečeno, čínský občan v posledních dekádách zbohatnul a stále se žene za tím, aby vydělal dostatek peněz a mohl si dovolit značkové auto, špičkovou elektroniku a vlastní byt. Utrádit pořádnou sumu za svatbu, kam pozve své přátele a rodinu, je také nezbytnost. Hlavní je neztratit tvář, a tak se za rodinné oslavy, dárky pro příbuzné a události, jako může být právě svatba, utrácejí nehorázné sumy.

Není tedy výjimkou, že lidé tráví ve svém zaměstnání večery i víkendy. Způsob trávení volného času se pak váže k utrácení peněz. Nejhorší, co Číňanovi může stát je, že by před známými ztratil tvář a byl považován za drzgrešli.

TURISMUS

Čínští turisté jsou v zahraničí milovaní i nenávidění. Je pravda, že jsou hluční, všude se fotí a mohou působit poněkud nevychovaně. Nicméně patří mezi národy, které během svých zahraničních cest nejvíce utrácejí, a to zejména za nákupy luxusního zboží.

Podobně se chovají čínští turisté i na památkách doma. V národních parcích pokřikují, z odpadků si nedělají příliš hlavu a nemají problém odhodit obal od svačiny vedle chodníku, přestože odpadkových košů je všude dost.

obrázek V národním parku Ťiou-čaj-kou (Sečuán) to může vypadat takto ...

obrázek ... ale i takto: davy turistů na jedné z hlavních stezek národního parku Ťiou-čaj-kou

Noční život

Většina Číňanů příliš neholduje nočnímu životu. Pokud vás vezmou čínští přátelé ven, bude to pravděpodobně znamenat pozvání na honosnou večeři a možná návštěvu karaoke baru. Noční kluby v Číně jsou, ale jejich kvalita, co se hudby týče, není příliš vysoká. Nicméně cizinci jsou v barech a klubech velmi vítáni a platí pro ně nejrůznější promo akce a slevy na vstupné i alkohol. Do podniku, kde je hodně cizinců, to totiž přitáhne i více (utrácejících) Číňanů.

KINO, DIVADLO

Za kulturním vyžitím lze nejlépe vyrazit ve větších městech. Populární a velmi kvalitní jsou multikina, kde si vyberete i ze zahraničních filmů v původním znění. Na divadla v našem slova smyslu v Číně moc nenarazíte, zato ale můžete navštívit tradiční čínskou operu, stínové divadlo či taneční, bojová a akrobatická představení.

Obrázek Tradiční čínská opera

obrázek Stínové divadlo v Kchaj-fengu

JÍDLO

Číňané rádi jedí a význam jídla je pro Číňany zásadní. Veškeré události (svátky, oslavy, setkání, jednání ...) jsou spojeny s dobrým jídlem.

Během svátků jara se jedí taštičky t'iao-c', během svátků středu podzimu se požívají měsíční koláče jüe-ping, na svátek dračích lodí to jsou to cung-z', knedlíčky z lepkavé rýže pařené v bambusových listech ... Za jídlem a lokálními specialitami se i cestuje, protože jako je Peking vyhlášený pečenou kachnou, je Sečuán známý pro pálivý kotlík a kung-pao, Si-an pro jídla pocházející z muslimské (chuejské) kuchyně a jižní provincie mořskými plody.

Názory na čínské jídlo se liší. Buďto ho milujete, nebo vám nesejde. Každopádně ale zapomeňte, na to, co znáte z čínských restaurací v Čechách. Většina z nich jsou nedobré fastfoody, které ani zdaleka chuťově nepřipomínají to, co zažijete v Číně.

Většina cizinců žijících dlouhodobě v Číně si zkraje stěžuje na nedostatek a nízkou kvalitu mléčných výrobků, syrové zeleniny, pečiva a masa. Dopředu zapomeňte na jogurt, chleba a sýr k snídani, či brambory jako přílohu ke každému jídlu. Pokud se přes toto přenesete, máte vyhráno. Vězte, že čínské jídlo není jen volba mezi nudlemi a rýží, jak by se mohlo na první pohled zdát.

Opět samozřejmě záleží na tom, kde se nacházíte. Každá provincie, ale i město má své lokální speciality a způsob úpravy klasických čínských jídel. Na severu se jí víc výrobků z mouky (nudle, plněné taštičky, nejrůznější placičky) a masa. Na jihu bude vaším denním chlebem hlavně rýže a výrobky z ní. Rozhodně si nenechte ujít příležitost a vyzkoušejte různé druhy exotického ovoce, odlišných druhů zeleniny a hub, které v Evropě nerostou. Tradiční kuchyně menšinových etnik rozhodně také stojí za zkoušku. I po několika letech života v Číně je pořád co objevovat.

Obrázek Pekingská kachna

Obrázek Do správného pálivého tofu patří sečuánský pepř

obrázek Široké nudle *biang biang* vyhlášené v provincii Šen-si – nyní už víte, co se skrývá za nejkompexnějším čínským znakem.

Obrázek Až ochutnáte pravé kung-pao, už si ho nikdy v Čechách nedáte

Obrázek knedlíčky 'jiao-c'

najahaje.rajce.net

Obrázek Rýžové knedlíčku pařené v bambusových listech cung-c'

Obrázek Pouliční barbecue

Obrázek Sběr čajových lístků

VODA

Bohužel kvalita vody v Číně není moc dobrá (opět záleží na tom, kde se nacházíte). Voda z kohoutku není pitná. Všude je ale dostupná voda balená a na veřejných místech (jako jsou úřady, nádraží, vlaky ...) jsou vždy k dispozici várnice s horkou vodou, kterou můžete zdarma využít k zalití svého čaje či instantních nudlí. Číňané rádi pijí jen převařenou vodu.

KÁVA

Káva se sice stává populárnější, ale většina lidí v Číně ji nepije, proto je kromě velkých měst docela problém narazit na kvalitní kavárnu. Sice se v Číně rozmáhají řetězce jako je Costa Cafe a Starbucks, ty jsou ale spíše cílené na zlatou čínskou mládež, která je ochotná usrkávat kávu ze značkového kelímku, aby se cítila dostatečně *kul*. Káva je totiž považována za luxusní západní nápoj a za značku se v Číně platí.

ALKOHOL A KOUŘENÍ

Číňané alkoholu příliš neholdují a je pravda, že proti němu nejsou moc odolní. Za alkohol je považováno i pivo, které je v Číně slabší, než jsme zvyklí z naší pivařské domoviny. Víno se moc nepije a není příliš kvalitní. Buď je přemrštěně drahé, nebo nedobré. I vína z dovozu dost často nestojí za nic. Ale je pravda, že se čínský trh postupně vínům otevírá a i Čína začala budovat své vinice. Když už se v Číně pije, pije se tvrdý alkohol nebo-li *paj-tiou*. Existuje velké množství druhů a značek lišící se cenou a kvalitou, chtěla bych říct chutí, ale... Nechám na každém, ať si udělá názor sám.

Zato kuřáci jsou Číňané znační. A kouří se téměř všude. Na zastávkách, v restauracích, ve vlaku, a dost často i doma. Zapálit si cigaretu po jídle je zvykem (zejména mužů) během čínských hostin. Mnohdy nezůstane u jedné a vše je doprovázeno popíjením kořalky.

Ženy většinou nepijí a nekouří, nicméně cizinkám je leccos promíjeno. Pokud ale budete pít či kouřit na veřejnosti, mohly byste být snadno považovány za některou z luxusních prostitutek či tanečnic, které jezdí do Číny za rychlým ziskem. Opět nutno zdůraznit, že záleží, kde se nacházíte. V Pekingu a dalších moderních velkých městech se díky množství cizinců už nikdo nad lahví piva pozastavovat nebude, ale v menších městech a na venkově bych byla ostražitější a dbala úsloví 入乡随俗 *Žu siang suej su* Tedy: *Jsi-li v Římě, chovej se jako Říman.*

Stejně tak platí, že pokud vám bude někdo nutit cigaretu či alkohol, máte naprosté právo odmítnout.

Pozor na drogy. I za užívání drog v Číně platí trest smrti.

CIZINCEM V ČÍNĚ

Cizinců v Číně zatím moc není, ale jejich číslo rok od roku roste. Čína cizince (snad kromě novinářů) ve své zemi vítá. Nejčastěji se setkáte s obchodníky, učiteli angličtiny, studenty, turisty a lidmi, kteří přijíždějí hledat něco, co jim v jejich domovině schází (studenti buddhismu, taoismu, kung-fu, muži hledající ženu...). Rozvoj mezinárodního obchodu Čínu otevírá a poněkud uvolňuje přísná vízová pravidla. Nedávno byla například zrušena vízová povinnost pro krátkodobé obchodní cesty do Pekingu a Šanghaje pro české občany.

BEZPEČNOST

Proboha, do Číny?! Hlavně na sebe dávej pozor. Myj si pořádně ruce. Ať tě tam neunesou. Nejez nic na ulici. Vždyť ti tam zešikmí oči. Ne že si přivezeš nějakého Číňana. ... Něco takového jsem slýchávala před svým odjezdem a možná budete slýchávat taky. Můžete své blízké ujistit, že je Čína vlastně velmi bezpečná a moderní země. Jako cizinec jste navíc neustále na očích, zkrátka nepřehlédnutelní. To s sebou nese jisté výhody i nevýhody.

POZITIVNÍ DISKRIMINACE A NACIONALISMUS

Postavení cizince ze západu je v Číně stále prominentní. Pracovním dosáhnete na mnohem vyšší plat, než by za stejně odvedenou práci dostal běžný Číňan a většinou i než byste dostali v Čechách. To činí z Číny lukrativní zlatý důl pro mnohé cizince, kteří by třeba ve své domovině hledali práci na podobné pozici jen obtížně. Nad cizinci se také někdy trochu přivírají oči před úřady a mnohdy se vyplatí být jen „hloupý *lao-waj*“ (cizinec), který nerozumí, abyste rychleji a snáze dosáhli svého. Číňané si tohoto zvýhodňování cizinců dobře vědomi a někdy to u nich vyvolává pochopitelnou zášť.

Na jednu stranu tedy zvýhodňování cizinců, na stranu druhou pocity zášti leckdy až nepřátelství pramenící i z historických důvodů, kdy ostatní velmoci Čínu vykořisťovaly. Tento ambivalentní postoj má v sobě hluboko zakořeněný většina Číňanů.

Pravděpodobně se vám bude stávat, že se s vámi budou chtít lidé na ulici vyfotit, prohodit pár vět anglicky, pokřikovat „Hello“. Budou si vás přidat mezi přátele na Weechatu (*wej-sin*) a kamarádit se za účelem zlepšení si angličtiny. Na ulici na vás budou zírat, zvláště pokud jste vysocí, máte blond či jiné než černé a rovné vlasy. Toto opět příliš neplatí v centrech velkých měst, kde si na cizince již zvykli.

Obrázek Ne všichni cizinci jsou ale v Číně oblíbení. Během vypjatého sporu o ostrovy Senkaku r. 2012 bylo Japonsko terčem nejen čínských médií. Tak například majitel této restaurace si před vstup instaloval plakát zakazující vstup psům a příslušníkům národa vycházejícího slunce („Japonci a psi ať se neodvažují vstoupit“).

ČÍNSKÁ SPOLEČNOST: STAŘÍ VERSUS GENERACE MALÝCH CÍSAŘŮ A SNĚHOVÝCH VLOČEK

Díky politice jednoho dítěte⁶ je současná čínská společnost společností starých na straně jedné, a rozmazlených jedináčků, tzv. malých císařů, kteří jsou zvyklí být středem pozornosti a dostat vše, po čem touží.

Brzy bude Čína čelit velmi obtížné situaci, kdy nebude mít kdo vydělávat na silné ročníky, které se právě dožívají důchodového věku. Na generaci jedináčků, která je v současnosti v produktivním věku, je už nyní vyvíjen tlak ze strany státu i rodiny. Podle tradice, která je stále velmi silně respektována, je povinností dětí se ve stáří postarat o své rodiče. Na sociální zabezpečení ze strany státu se nelze spoléhat. Mnoho lidí prostě na žádný důchod nemá nárok a nemůže si dovolit zdravotní pojištění. Jsou zcela odkázáni na podporu vlastní rodiny. Zdravotní péče je navíc v Číně soukromá a velmi drahá. Návštěva lékaře či pobyt v nemocnici

6

Legislativní omezování porodnosti, kdy byly paušalizovány rodiny, které zplodily více, než jednoho potomka bylo v Číně zavedeno v 80. letech 20. století jako boj proti nekontrolovatelnému růstu obyvatelstva. V důsledku toho je dnes podíl rodin jen s jedním dítětem většinový a čínská společnost průměrně stárne. Politika jednoho dítěte byla nedávno uvolněna zákonem, který umožňuje rodinám, na něž se vztahovalo toto pravidlo v minulosti, tedy manželé jsou sami jedináčci, mít děti dvě.

se tak stává poměrně drahou záležitostí, nehledě na to, že kvalita některých zdravotnických zařízení je přinejmenším spekulativní.
Ještě pořád si myslíte, že je Čína socialistický stát?

DĚTI

Jak již bylo zmíněno, děti mají v Číně velmi ústřední postavení. Nyní, když již dozrála generace tzv. malých císařů, rozmazlených jedináčků, které dostaly vše, na co pomyslely, dospívá generace jejich dětí, tzv. sněhových vloček, slabých nesamostatných jedinců pod úzkostlivou kontrolou a péčí svých rodičů. Děti jsou v čínské společnosti tím ústředním. Vše se točí kolem jejich blaha, vzdělání a zdraví. Do dětí se investuje v čínské rodině nejvíc. Jsou totiž jedinou zárukou a jistotou pro své rodiče, že se budou mít ve stáří dobře.

Setkáte se tak s dětmi, které nemají žádný volný čas, protože ze školy jdou rovnou na doučování, hodiny cizích jazyků, lekce hry na hudební nástroj, kaligrafie, bojových umění či tance. Konkurence je v Číně vysoká a každý si přeje, aby právě jeho potomek uspěl ve zkouškách, aby se dostal na prominentní univerzitu a v budoucnosti ideálně nastoupil úspěšnou kariéru vládního úředníka.

obrázek Rodiče s dětmi v parku

S dětmi je to ale stejné všude na světě. Vždy ocení, když se jim někdo věnuje a dokáže je pro něco nadchnout. V tom se čínské děti od těch českých neliší.